

PADLOPER NIEUWSBRIEF

26.03.2017

afdeling Groningen.

Inhoud : - **Van het bestuur**

- **Mededelingen en ingekomen**
- **Verslagen van activiteiten**

> **Van het bestuur:**

Lammetjes, tiftjaf en grutto luiden de lente in en de Jaarvergadering is al achter de rug. Het verslag daarvan wordt U binnenkort toegezonden. Veranderingen in het bestuur:

- Wim Zolf neemt het secretariaat over van Anneke Herder-de Bruijn
- Marijke Drees wordt Natuur Historisch Secretaris
- de vacature voor voorzitter is nog niet ingevuld. GeertJan doet de lopende zaken tot er een nieuwe voorzitter is.

De Padloper Nieuwsbrief wordt vanaf dit nummer verzorgd door Jan Groenewolt.

(j.groenewolt@home.nl)

> **Mededelingen en ingekomen**

> Op dit moment loopt er een **aantrekkelijke KNNV voorjaarsactie** voor natuur- & tuinliefhebbers.

Vrolijke KNNV (tuin-) boeken voorjaarsactie.

Nu tot 30% KORTING! Lees meer...<http://www.knnvuitgeverij.nl/NL/webwinkel/acties>

Bestellen kan bij onze nieuwe secretaris wimzolf@gmail.com

U krijgt dan dezelfde korting, U betaalt geen verzendkosten en ook de afdeling profiteert financieel mee van Uw aanschaf! Wim maakt een afspraak over de aflevering.

> **Amfibieziektes in 2016 en 2017**

Wat is het probleem?

In een notendop. Vanuit Azië is een voor salamanders dodelijke schimmel in Nederland terecht gekomen. Als gevolg van besmetting met deze schimmel is de populatie vuursalamanders in Zuid Limburg nagenoeg uitgestorven. Door waarnemingen van mensen door het hele land proberen we te onderzoeken of de schimmel ook verder in Nederland is verspreid.

Vorig jaar.

In 2016 hebben we 80 (!) meldingen gekregen uit het hele land van mensen die dode en/of zieke amfibieën hebben gezien. De meldingen kwamen uit het hele land, van Friesland tot Zeeland en Limburg. Vaak ging het om slachtoffers van predatie of van de paddenvlieg *Lucilia bufonivora*. Dieren waarvan de kenmerken leken op een mogelijke ranavirus infectie zijn naar Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) in Utrecht gestuurd. Van de 27 mogelijke gevallen van een infectie met Bsal bleek geen van de dieren de schimmel bij zich te dragen (zie kaart).

De website www.sossalamander.nl vervangt de eerdere website www.sosvuursalamander.nl.

Op deze website wordt de actuele verspreiding van de schimmel in Europa op kaart en in

tabelvorm weergegeven. Op het startscherm wordt direct aangegeven wat iemand moet doen om een zieke salamander door te geven en alle nieuwe ontwikkelingen en publicaties staan overzichtelijk weergegeven.

De salamander schimmel Bsal heeft zich zo naar het lijkt, niet verder over Nederland verspreidt. Dit is opvallend omdat de schimmel alle salamandersoorten treft en een soort als de kleine watersalamander over het hele land voorkomt. Mogelijk is dit een zgn.

'waarnemerseffect'. Zieke en dode watersalamanders zijn nu eenmaal erg moeilijk te vinden in het veld. Om die reden vragen we ook dit jaar uw aandacht voor deze soorten.

Dit jaar: twee vragen.

Vraag 1: Ook dit jaar willen we graag weten of de schimmel in Nederland is. Daarom vragen we u weer of u alert wilt zijn. Om de verspreiding in kaart te kunnen brengen roepen we iedereen op die in zijn/haar tuinvijver of in een natuurlijk water zieke of dode salamanders ziet contact met RAVON op te nemen. Dat kan via het algemene emailadres: ziektes@ravon.nl of via Maarten Gilbert (m.gilbert@ravon.nl) en/of Annemarieke Spitzen (a.spitzen@ravon.nl) en via 024 -7410600

Vraag 2: De tweede vraag die we graag willen beantwoorden is wat de decompositiesnelheid is van amfibieën. Een soort CSI onderzoek. De achtergrond hierbij is dat bij een ziekte-uitbraak massaal dieren sterven, maar amfibieën zijn kleine dieren die snel verrotten en ook snel worden opgegeten door kraaien en kauwtjes. De kans dat iemand daadwerkelijk massasterfte ziet is niet zo groot. Dat willen we graag kwantificeren door grote aantallen dode dieren neer te leggen in het veld en te noteren wanneer de dieren niet meer gevonden worden. Hiervoor zijn grote aantallen dode dieren nodig en we vragen u dan ook als u dode amfibieën ziet (dus ook kikkers en padden) deze te verzamelen en in te vriezen. Als u wilt kan ik u hierover meer informatie geven (a.spitzen@ravon.nl).

Ontheffing

RAVON kan u ontheffing verlenen om deze dode dieren tijdelijk onder u te mogen hebben.

> Meer informatie

Wat te doen als u zieke of dode dieren ziet?

Als u dode of zieke salamanders ziet, maakt u dan veel foto's van de situatie en probeer zo nauwkeurig te beschrijven wat u ziet. Noteert u ook de datum en de exacte locatie. Indien u dode dieren vindt, wilt u die dan meenemen (individueel verpakken in een plastic zakje en invriezen)? RAVON kan u een (tijdelijke) ontheffing geven voor het in bezit hebben van inheemse soorten.

Vindt u dode kikkers of padden waarvan u vermoedt dat ze ziek zijn, handel dan alstublieft zoals bij de salamanders. We kunnen dan kijken waar de dieren het best onderzocht kunnen worden.

Voor alle overige dode dieren (zoals dieren die verkeersslachtoffer zijn maar niet helemaal plat, of dieren die door ratten zijn aangevallen) vragen we u of u die voor het onderzoek naar decompositiesnelheid wilt bewaren.

Let op: dieren die duidelijk verkeersslachtoffer zijn hoeft u niet op deze manier te melden.

Die kunt u doorgeven via padden.nu, waarneming.nl of telmee.nl

Veldhygiëne

RAVON heeft een hygiëneprotocol opgesteld om de verspreiding van ziektes en invasieve exotische soorten te voorkomen, en adviseert iedereen volgens dat protocol te werken.

> Meer informatie

www.sossalamander.nl

Contactgegevens: Contactpersoon: Annemarieke Spitzen (a.spitzen@ravon.nl) en Maarten Gilbert (m.gilbert@ravon.nl)

Stichting RAVON; Postbus 1413; 6501 BK Nijmegen (Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen).
024-7410600. Email: ziektes@ravon.nl.

Facebook: <https://www.facebook.com/ravonNL/>

> Verslagen van activiteiten

Zaterdag 14 januari: Excursie Noordlaarderbos o.l.v. de vogelwerkgroep.

Dreigend donkere lichten rondom en wij lopen met ons zessen heerlijk in de zon! Fris, maar heerlijk helder weer. Weinig gevogel in de lucht en op het heringerichte land langs de Drentse Aa, dat er overigens mooi en nat bijligt. De Aa stroomt flink en schuurt de hoge wal van het rivierduin mooi steil uit. Een flinke vlucht sijsjes dwarrelt richting elzen en twee gaaien laten duidelijk weten dat ze een ander plekje opzoeken. Bij het brugje zien we in de polder en overvliegend Kol-, Grauwe – en Brandganzen. Het dijkje is doorgegraven en het elzenbroek staat blank, een zilverreiger zeilt statig stil langs, maar de nijlganzen wekken ons uit dit dromerige landschap met veel gekras en geblaas. Langs een prachtige gele trilzwam bereiken

we het bos, waar de Kool-, Pimpel- en Matkopmezen ons begroeten. De Grote bonte spechten laten zich 2 aan 2 goed observeren en horen. Dat horen wordt bij het Goudhaantje wat moeilijker (!), maar het ADHDgedrag is mooi te zien. Op een kort hagelbuitje na prima weer voor een vogelwandeling, die we afsluiten met koffie Blankeweer. En dan valt de sneeuw met bakjes en binnen is het warm en gezellig.

G.J.

Waarnemingen:

Buizerd	Blauwe reiger	Zilverreiger	Sijs
Vlaamse gaai	Kolgans	Grauwe gans	Brandgans
Nijlgans	Winterkoning	Merel	Kuifeend
Stormmeeuw	Aalscholver	Knobbelzwaan	Roodborst
Grote bonte specht	Koolmees	Pimpelmees	Boomklever
Boomkruiper	Goudhaan	Kramsvogel	Matkop
Ekster			25

Zondag 15 januari: Snertwandeling Ennemaborg o.l.v. Onno en Annette Kneepkens.

Echt winter onderweg en in Midwolda, maar allen komen zonder problemen aan. Met een duidelijke inleiding van Annette (Zijlstra?) in onze bagage stappen 20 m/v het bos naast en achter de borg (van opbergen!! Zijlstra) in. Onthouden: de lindebomen langs de 2e gracht zijn slechts aan één kant gesnoeid, aan de grachtkant groeien de takken door voor schaduw voor de karper(voedsel)stand.

We leren Konik goed uitspreken, volgen een bolletje Goudhaan, horen en zien veel Boomkruipers, ruziën wat met ATB-ers, bewonderen een serie bevroren gele trilzwammen en horen dat er zich ook een bewoonde dassenburcht in dit gebied bevindt. Al glibberend en glijdend komen we bij een fraaie winterse waterpartij met Zilverreigers, Grote zaagbekken, Meerkoeten, Kuif- en Wilde eenden. Dan op een stapel hout Grijze Buisjeszwammen en andere korstzwammen en op een es een heel regiment gele elzenzwammen, bruin, maar bij doorsnijden geel van binnen.

Nog meer Boomklevers, een Grote bonte specht en allerlei mezen en dan is er een heerlijk haardvuur, waar we met ons allen rondom plaatsnemen en een jonge deelnemer de stoom uit zijn bergschoenen stookt. En SNERT, zoals SNERT moet wezen of een bonensoep voor de vega's. Keurig verzorgd. Evenals de prima organisatie door Annette en Onno, die daarvoor een dankbaar applaus ontvangen. Hoe ze die heerlijke (zelfs warme) zon geregeld hebben, willen we graag nog eens horen.

G.J.

Dinsdag 17 januari: Lezing over bomen in Singapore door Fons Vos.

Vanuit de vrieskou een lezing beleven over een land waar het minimaal 30* warmer is, is een aantrekkelijk gegeven. Fons laat ons zij fascinaties voor bomen meebeleven met mooie foto's en idem verhalen a.h.v. een reis naar Singapore en Malakka. In de stadstaat Singapore (Leeuwenhaven) is op de plaats van onderzoeksplantage voor rubberbomen de Botanische tuin ontstaan met boomsoorten van over de hele wereld. Dus materiaal genoeg om een boekje over te schrijven en een avond mee te vullen. Vele families komen aan de orde met bloemen, vruchten en hun nut. Sommige bekend en dan behorend tot een familie die je niet verwacht, maar voor mij ook veel nieuwe soorten. De Coco-de-mer zal alle aanwezigen bijblijven.

foto: Tamahli

een opgeluchte Fons met zijn steun en toeverlaat GeertJan met een echte palmvrucht COCO-DE-MER uit de Seychellen.(afz. Fons)

Ook de ingewikkelde bevruchting van een ficussoort door een wespje wordt beeldend uit de doeken gedaan.

Een bezoek aan de Gardens by the Bay toont ons futuristische domes met speciale landschappen en metalen bomen met tree-top-walk en bekleedt met epifyten; spectaculair.

Een uitstapje naar Malakka levert o.a. de Malakka Tree en V.O.C.historie op inclusief een echte gracht.

De mooie selectie uit de bomen in vele de parken van Singapore wordt afgesloten met een deel uit de documentaire "Il était une forêt"; een andere kijk op bomen , door FRANCOIS HALLÉ . Een boeiende avond wordt bekroond met applaus van een 20-tal geïnteresseerden.

G.J.

Zaterdag 11 februari: Anloërdiepje/Drenste A, vogelwerkgroepje.

Absoluut minimum aantal deelnemers beginnen een frisse sneeuwwandeling bij de kerk van Anloo. Lichtgrijze koepel maar volgens zeggen spiekte de zon er al even door. Boven ons het lawaai van een helikopter met daaronder een enorm 'vangnet', een soort radar (kartering?).

In de struiken langs het pad bij het dorp veel mezen (pimpel-, kool- en zwartkopmees), vinken en een boomklever. En dan stappen we het fantastische oudDrentse landschap in, het beekdal van het Anloër Diepje. Een slingerend stroompje ondanks de vorst, fraaie hoogteverschillen en een bijzondere breed uitgestoelde es. +Helikopter. Langs het pad de dienstregeling om het landschap meer zichtlijnen te geven. En het resultaat: stapels boomstammen en gesnoeide en gedunde boomwallen. +Helikopter die een blauwe reiger opjaagt. Dan lopen we op de grens van oud cultuurland en ruilverkaveling. (sterke voorkeur voor het eerste!) +Helikopter. Buizerds jagen boven het open land en de mezen en roodborstjes bewegen zich door de bomen en struiken. Hier en daar stokt de waterafvoer naar het Diepje, maar kunnen we gelukkig over het ijs lopen. Ondertussen een prachtig diffuus gouden zonnetje over het landschap + heli op afstand. Geen klap- wel een 'gewone' ekster en neef gaai en prachtige hooglanders in winterkleed. Door de duinen naar de A en via de uitmonding van het Diepje in de A over het plankenpad langs landgoed Schipborg en weilanden vol scouting naar een mooie havik vlakbij eind- en beginpunt. Koffie bij het houtvuur bij Hollander is vaste prik. Het is nog steeds een heerlijk heldere dag, nu zonder vliegend lawaai en we gaan tevreden huiswaarts

G.J.

Zaterdag 18 februari: Excursie Lauwersmeer.

Grijs en fris, maar zon voorspeld. Bij Heiploeg vissen (☺) we de vijfde deelnemer op en zakken van de dijk af het Lauwersmeer in. In het rietveld wel baardmannetjes gehoord, maar

niet gezien, de tweemaster Waterwolf een goede reis toegezwaard en grote groepen ganzen zien opvliegen boven het Jaap Deensgat. Op weg naar de hut kunnen we een fraaie, foeragerende slechtvalk observeren, die even later een grote groep brandganzen op de wiek jaagt. Voor de hut veel bergeenden, brand-, kol-, en grauwe ganzen, enkele brilduikers en pijlstaarten en een mooi paartje kuifeend in de sloot naast de hut. Teruglopend twinkelt het naast ons in het riet en ja hoor, daar zijn de al verwachte baardmannetjes. Langs wilde zwanen naar de windmolen bij Suyderoog. Direct vallen vlakbij 2 wilde zwanen op en veel gedoe verder op het water: veel baltsende brilduikers. Prachtig om te zien, de kop wordt helemaal achterover op de rug gelegd, de mannen jagen elkaar op en de vrouwen zien dat allemaal geïnteresseerd aan. Helemaal enthousiast worden we van een groep van 30 luidruchtig neerstrijkende kleine zwanen. De verschillen met de wilde zwanen zijn mooi te vergelijken. Bij de steenlopers langs de havenpier wordt ons een witbuik rotgans beloofd op de afsluitdijk van het Lauwersmeer. Wel rotganzen gezien, maar de witbuik niet waargenomen. Wel tureluurs op het wad en de eerste grutto's. En die vluchten Kieviten moeten we natuurlijk ook melden. Veel brand- en rotganzen in de Bantpolder en onderweg naar Ezumakeeg. Daar is het een heer en weer trekken van bergeenden, slobenden, wintertalingen en smienten. De knobbelzwanen zijn echt veel rustiger. Maar een grote mantelmeeuw voert een gevecht met een prooi (smient?) en wint uiteindelijk door die onder water te houden. Daarna wordt de maaltijd aan alle kanten genoten, terwijl de andere eenden er omheen rustig verder foerageren; het gevaar is geweken. Op een slikbank zien we onduidelijk een merelgrote vogel en vermoeden een koperwiek. Vanuit de Sylkajut veel slobenden en pijlstaarten en een dun zonnetje beschijnt een grote groep brandganzen tot er een 'vogelliefhebber/-kenner' met telens er toch nog even dichterbij wil komen en de hele zwerm natuurlijk opvliegt. Mooi gezicht in zon, maar wel verstoring. En die 20 reeën zijn weer present. Mooie excursie. Waarnemingen: G.J.

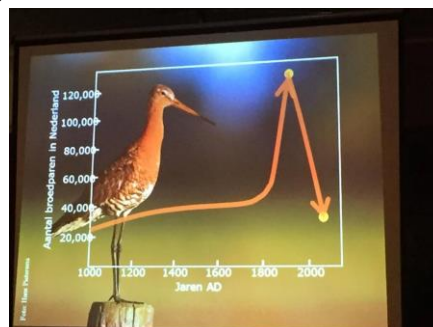
Grauwe gans	Aalscholver	Tafeleend	Slobeend
Kuifeend	Wilde eend	Meerkoet	Kievit
Wintertaling	Baardmannetje	Brandgans	Winterkoning
Grote zilverreiger	Wilde zwaan	Slechtvalk	Bergeend
Kolgans	Pijlstaart	Dodaars	Krakeend
Brilduiker (baltsend)	Smient	Wulp	Grote zaagbek
Kleine zwaan (30)	Kauw	Steenloper	Grote zilvermeeuw
Stormmeeuw	Kokmeeuw	Rotgans	Scholekster
Tureluur	Grutto	Blauwe reiger	Zwarte kraai
Torenvalk	Grote mantelmeeuw	Koperwiek	Knobbelzwaan
buizerd			

Dinsdag 28 maart: Lezing over de 'burgerlijke stand' van de grutto in Z-W-Friesland door Jos Hooijmeijer en Ruth Howison.

Een bonte mengeling van KNNVers, IVNers en leden van Avifauna bevolken met z'n 30-en een benedenzaaltje in het Gorechthuis.

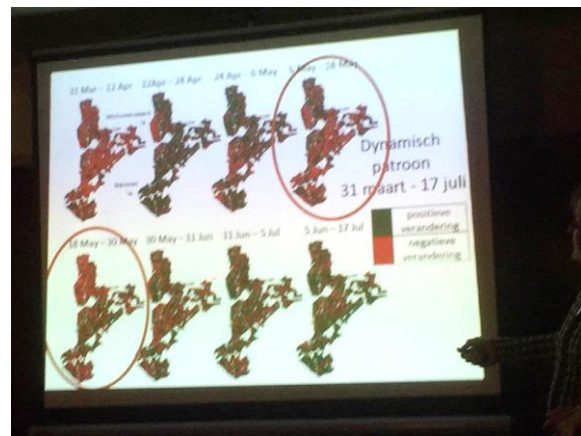
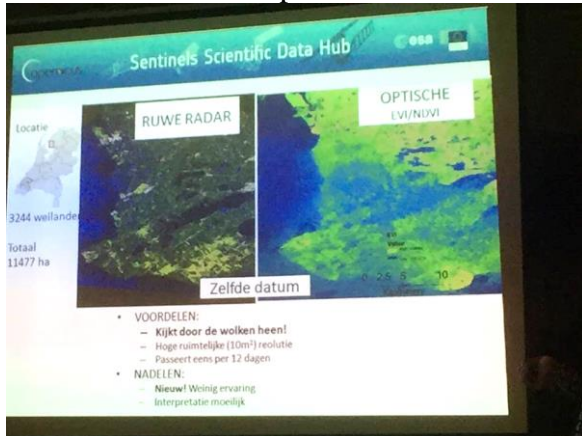

Walja de Ruijter

Ooei!

Jos Hooijmeijer doet verslag van het onderzoek naar gruttopopulaties door een onderzoeksteam van de RUG bijgestaan door vrijwilligers. In de grafiek is te zien dat het hoogtepunt van de populatie rond de jaren 70 ligt en dan snel afneemt. Oorzaak: grote verandering in de landbouwmethoden. 90% van de grutto's in Noord-West Europa broedt in Nederland. Daarmee is Nederland het belangrijkste Europese gruttoland. Dit betekent ook dat wanneer Nederland er niet in slaagt de grutto te behouden, de toekomst van deze vogelsoort zeer onzeker is. Het onderzoek richt zich dan ook op de voorwaarden waaraan een optimale (broed)omgeving voor de grutto moet voldoen. Het proefschrift van Rosemarie Kentie, waarop de lezing is gebaseerd, geeft hierin een duidelijk inzicht. Voor geïnteresseerden is dit proefschrift: **Spatial demography of black-tailed godwits** te leen bij de secretaris. Ruth Howison doet op basis van de nieuwste ruimtevaarttechnieken aanvullend onderzoek.

De intensiteit van het landgebruik en de veranderingen daarvan gedurende het broedseizoen worden in kaart gebracht en verbonden met het broedsucces. De uitkomsten geven aan waar de grutto graag broedt en de meeste overlevingskans heeft. Idealiter wordt het grondgebruik hierop aangepast. Een mooie techniek, die al voorhanden is, wordt toegepast in het onderzoek. Een goede ontwikkeling. In de pauze en na afloop worden tussen onderzoekers en aanwezigen veel ervaringen uitgewisseld.

G.J.

Zaterdag 4 maart: Fotoexcursie Eemshaven o.l.v. de fotowerkgroep.

Met de routekaart bereiken de 8 deelnemers de P bij de Eemscentrale. De toegang tot het terrein is geregeld door Riets, ex-werknemer van de centrale en kenner van het omgeving. Die bestaat uit grote windturbines, electriciteitscentrales, hoogspanningsmasten, datacentra en

GeertJan

tv

Riets

natuur. En daar gaat het natuurlijk om. We beginnen met luchtshows van slecht- en torenvalk. De torenvalk staat fraai boven ons te 'bidden' en wij willen dat graag digitaal vastleggen. Langs veren, een leemhoedje en uitlopende wilgen komen we bij de voormalige vloeivelden van Heuvelman en de tafel-, kuif- en wilde eenden gedogen ons maar even en gaan dan op de wieden. Op de zeedijk een mooi uit zicht over de Eems en de vogels bij de waterinlaat van de centrale. Op het strandje veel japanse oesters (exoot), een grote strandgaper, die volgens

zeggen (Kees) door de Noormannen van New Foundland naar West-Europa is meegenomen en dus als eerste exoot gezien kan worden, de gewone zeepok en de brakwaterpok (ook al een exoot).

Haringgraat

GeertJan

Bijzonder zijn de waaiers van de hydroïdpoliep (Hydrozoa: neteldieren) Haringgraat (*Halicium halicinum*) en de mosslingers op de zeehelling van de dijk: gedraaid knikmos, muisjesmos en duinsterretje. Binnendijs vinden we in de braakbal van een velduil kaakjes van de huisspitsmuis, bosspitsmuis (rode tandjes) en veldmuis. Na nog een blik op de hoge schoorsteen voor de slechtvalk nemen we afscheid na een mooie excursie. Dank Riens.

P.S. De Ringsnaveleend liet zich goed portretteren in Appingedam.

G.J.

Zaterdag 11 maart: Friescheveen o.l.v. Vogelwerkgroep

Door omstandigheden (o.a. NL Doet) konden slechts zeven leden van de werkgroep deelnemen aan de wandeling op een zonovergoten lentedag. We zagen en hoorden 44 soorten vogels, waaronder dit jaar wel de tjiftjaf (vorig jaar op 12/3 niet). Na afloop op het terras bij Café Dubois in de zon koffie en warme chocola gedronken.

Waarnemingen:

Aalscholver	Koolmees
Pimpelmees	Buizerd
Canadese gans	Nijlgans
Grauwe gans	Wilde eend
Grote zaagbek vr.	Nonnetje (m +vr)
Kuifeend	Blauwe reiger
Ijsvogel	Boomkruiper
Grote bonte specht	Grote zilverreiger
Witte kwikstaart	houtduif

Scholekster	Spreeuw	Knobbelzwaan	Grote lijster
Kokmeeuw	Meerkoet	Goudhaantje	Winterkoninkje
Staartmees	Merel	Boomklever	Vink
Tjiftjaf (1 ^e in 2017!)	Roodborst	Stormmeeuw	Zilvermeeuw
Zwarte kraai	Fuut	Ooievaar	Smient
Havik	Krakeend	Roodborsttapuit	Slobeend
Kievit	Putter	Met dank aan	Gustaaf.